Socialförsäkringsutskottets betänkande 1983/84:25

om arbetsskadeförsäkringen

Motionerna

I motion 1983/84:1070 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås att riksdagen hos regeringen begär förslag innebärande att försäkringsinstanserna ges resurser och direktiv att skyndsamt behandla arbetsskadeanmälningarna så att beslut normalt kan fattas inom 6 månader från anmälningsdagen.

I motion 1983/84:1184 av Görel Bohlin (m) hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer att den av riksdagen beställda arbetsskadeutredningen får i uppdrag att även överväga huruvida arbetsskadeförsäkringen kan utgå ur den allmänna försäkringen och helt bli en angelägenhet för avtal mellan arbetsmarknadens parter och för enskilda avtal.

I motion 1983/84:1196 av Nils Nordh m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en skyndsam översyn av arbetsskadeförsäkringens bestämmelser om ersättning för patientavgift vid behandling av arbetsskada hos sjukgymnast anställd inom företagshälsovården.

I motion 1983/84:1576 av Elis Andersson m. fl. (c) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning om på vilket sätt arbetsskadeförsäkringen och den allmänna försäkringen kan samordnas så att skillnaden i ersättningsnivå och därmed orättvisor, onödig byråkrati och tunga administrativa kostnader försvinner.

I motion 1983/84:1603 av Barbro Nilsson i Örnsköldsvik m. fl. (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående begränsning i utredningstid för ifrågasatt yrkesskada.

I motion 1983/84:2226 av Margareta Gard (m) och Siri Häggmark (m) hemställs att riksdagen hos regeringen anhåller om förslag till sådan ändring av lagen om arbetsskadeersättning (LAF) och lagen om statligt personskadeskydd (LSP) att den s. k. samordningstiden förlängs från nittio dagar till ett år.

Utskottet

Lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring (LAF) trädde i kraft den 1 juli 1977 liksom också lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd. LAF föregicks närmast av lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring (YFL).

Den som förvärvsarbetar är försäkrad för arbetsskada enligt LAF. Det gäller också dem som genomgår utbildning i den mån utbildningen är förenad med särskild risk för arbetsskada. Dessutom omfattas egenföretagare och uppdragstagare som är bosatta i Sverige.

I begreppet arbetsskada enligt LAF inryms alla skador som har uppstått till följd av olycksfall i arbetet eller annan skadlig inverkan i arbetet. Som arbetsskada anses också vissa sjukdomar som har framkallats genom smitta.

Principen bakom LAF är att den som drabbas av skada i sitt arbete skall ha rätt till full ersättning för sitt inkomstbortfall.

LAF ger ersättning för inkomstförlust för skador och sjukdomar som har uppstått i arbetet om dessa varar längre än 90 dagar. Sjukförsäkringen enligt lagen om allmän försäkring skall i princip svara för ersättningen under en samordningstid av de första 90 dagarna efter det att skadan inträffade. Under dessa 90 dagar kan bl. a. sjukpenning utgå. Hel sjukpenning utgör då för dag räknat 90 % av den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten, delad med 365. Om sjukdomen består efter samordningstidens slut ersätter arbetsskadeförsäkringen nödvändiga kostnader för läkarvård, sjukhusvård och läkemedel. Om sjukdomen har medfört en fortsatt nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften utgår sjukpenning från arbetsskadeförsäkringen. För den som har en fastställd sjukpenninggrundande inkomst utgör hel sjukpenning för dag en trehundrasextiofemtedel av denna inkomst.

Vid bestående nedsättning av arbetsförmågan utges livränta från arbetsskadeförsäkringen.

Arbetsskadeförsäkringen finansieras genom avgifter från arbetsgivare och egenföretagare. Avgiften utgör f. n. 0,60 %.

Regeringen har nyligen beslutat tillkalla en särskild utredare för att göra en översyn av arbetsskadeförsäkringen. I direktiven anges att antalet anmälda arbetsskador ökat väsentligt under senare år. Den 1 juli 1983 var antalet oavgjorda arbetsskadeärenden i försäkringskassorna ca 20 000 och arbetsskademålen utgör en betydande del av försäkringsdomstolarnas målbalanser. Kritik har också riktats mot handläggningen av ärendena, och det har framhållits att väntetiderna är alltför långa både i försäkringskassorna och hos besvärsinstanserna. Direktiven erinrar om riksdagens behandling av frågor om arbetsskadeförsäkringen vid bl. a. riksmötet 1982/83. Sålunda behandlade socialförsäkringsutskottet i betänkande SfU 1982/83:5 en motion med en rad förslag angående arbetsformerna vid handläggningen av arbetsskada. Förslagen avsåg bl. a. ökad tillgång till yrkesmedicinsk expertis, förbättrad utbildning för handläggare vid försäkringskassorna samt förbättrade arbetsplatsutredningar. I betänkandet anförde utskottet att det var angeläget att de i motionen väckta frågorna uppmärksammades i regeringskansliet. Vidare konstaterade utskottet i betänkande 1982/83:14 att den nya lagen om arbetsskadeförsäkring lett till en väsentligt ökad administration av arbetsskadefallen och att svårigheter vid lagens tillämpning lett till långa handläggningstider. Utskottet ansåg därför att det fanns anledning att göra en översyn av arbetsskadeförsäkringen. Det borde därvid prövas om det, utan att de bärande principerna för ersättning vid arbetsskada åsidosätts, finns förutsättningar för en ökad samordning av de materiella bestämmelserna inom arbetsskadeförsäkringen och sjukförsäkringen. Utskottet under-

strök att översynen inte fick syfta till en försämring av försäkringsskyddet vid arbetsskada. De nämnda utskottsbetänkandena godkändes av riksdagen.

Översynen av arbetsskadeförsäkringen syftar till att kartlägga och bedöma de nu redovisade frågorna. Vidare skall en kartläggning ske av erfarenheterna av gällande försäkringsregler för elev som deltar i utbildning med arbetsplatsförlagda utbildningsmoment och en bedömning ske av behovet av eventuella förändringar.

Ett flertal motioner tar upp frågor som har nära samband med översynen av arbetsskadeförsäkringen. Motionerna 1184 av Görel Bohlin och 1576 av Elis Andersson m. fl. syftar till samma ersättningsnivå från försäkringen vid sjukdom till följd av arbetsskada som för annan sjukdom. Motionärerna anser att de nuvarande skillnaderna i ersättningsnivån ger egendomliga effekter vid tillämpningen och att de har en styrande effekt med en strävan från de försäkrade att så snart som möjligt påvisa samband mellan arbete och skada. De administrativa kostnaderna är också, anför motionärerna, omfattande. I motion 1184 hemställs att den nya utredningen får i uppdrag att även överväga om arbetsskadeförsäkringen kan utgå ur den allmänna försäkringen och helt bli en angelägenhet för arbetsmarknadens parter. Motionärerna i motion 1576 begär en utredning om på vilket sätt arbetsskadeförsäkringen och den allmänna försäkringen kan samordnas så att skillnaderna i ersättningsnivån och därmed orättvisor, onödig byråkrati och tunga administrativa kostnader försvinner.

Frågan om en samordning mellan sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen berörs också i motion 2226 av Margareta Gard och Siri Häggmark. Motionärerna anser att det, även om en utredning skall ske, föreligger så starka skäl för en samordning mellan dessa försäkringar och lagen om statligt personskadeskydd att ett förslag om en förlängd samordningstid från 90 dagar till ett år bör kunna föreläggas riksdagen redan nu.

I motion 1070 av Lars Werner m. fl. kritiseras de långa handläggningstiderna i arbetsskadeärenden. Motionärerna anser att försäkringsinstanserna bör ges resurser och direktiv att skyndsamt behandla arbetsskadeanmälningar så att beslut i ärendena normalt kan fattas inom sex månader från anmälningsdagen.

Med hänsyn till att den nyligen tillkallade utredningen har till uppgift att pröva förutsättningarna för såväl en ökad samordning mellan sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen som en förenklad och förbättrad administration av ärendena, vilket bör kunna leda till kortare handläggningstider, anser utskottet att någon riksdagens åtgärd inte är påkallad med anledning av motionerna 1184, 1576, 2226 och 1070.

Nils Nordh m. fl. begär i motion 1196 en skyndsam översyn av arbetsskadeförsäkringens bestämmelser om ersättning för patientavgift vid behandling av arbetsskada hos sjukgymnast anställd inom företagshälsovården. Bakgrunden till motionen är att sjukvårdande behandlingar på grund av arbetsskada endast ersätts av försäkringen när vården ges av offentliganställd

vårdgivare eller privat vårdgivare som är uppförd på förteckning hos försäkringskassa. Motsvarande förhållande gäller vid läkarvård. I de fall patientavgifter tas ut inom företagshälsovården innebär detta att en arbetsskadad försäkrad inte ersätts härför, trots att arbetsskadeförsäkringen i princip skall ersätta hela sjukvårdskostnaden efter samordningstidens slut.

Utskottet finner det angeläget att de av motionärerna påtalade problemen får en lösning. Frågan om den framtida företagshälsovården bereds f. n. inom regeringskansliet och det kan i det sammanhanget vara lämpligt att överväga den fråga som aktualiserats i motion 1196.

Utskottet behandlar slutligen motion 1603 av Barbro Nilsson i Örnsköldsvik m. fl. vari begärs ett tillkännagivande om att åtgärder bör vidtas så att handläggningstider i ärenden enligt den tidigare lagen om yrkesskadeförsäkringen inte överstiger två år.

Utskottet behandlade vid föregående riksmöte en motion med i huvudsak samma syfte (se SfU 1982/83:24) och erinrade då om att ett stort antal yrkessjukdomsärenden, merparten ärenden om bullerskada, kom in till riksförsäkringsverket under slutet av 1970-talet men att ärendetillströmningen därefter minskat och att själva handläggningstiden i riksförsäkringsverket inte nu var särskilt omfattande. Däremot fördröjs ärendenas handläggning av att väntetiden för audiologiska undersökningar ibland är mycket lång. Utskottet har ånyo fått detta bekräftat. Vid vissa sjukhus förekommer en väntetid på upp till fem år för att få en undersökning genomförd. Utskottet förutsatte i det förenämnda betänkandet att riksförsäkringsverket fortlöpande skulle verka för att handläggningstiderna i ärenden om bullerskador kan förkortas. Enligt vad utskottet erfarit lägger riksförsäkringsverket ner stora ansträngningar på att påskynda de audiologiska undersökningarna och motionen påkallar därför inte någon åtgärd från riksdagens sida.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *utredning om samordning mellan arbetsskadeförsäkringen och sjukförsäkringen*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84:1184 och 1983/84:1576,
2. beträffande *en ettårig samordningstid*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:2226,
3. beträffande *handläggningstider i arbetsskadeförsäkringsärenden*
   att riksdagen avslår motion 1983/84:1070,
4. beträffande *ersättning för sjukvård vid arbetsskada*
   att riksdagen med anledning av motion 1983/84:1196 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. beträffande *handläggningstider i yrkesskadeärenden*
att riksdagen avslår motion 1983/84:1603.

Stockholm den 3 april 1984

På socialförsäkringsutskottets vägnar
NILS CARLSHAMRE

Närvarande: Nils Carlshamre (m), Doris Håvik (s), Börje Nilsson (s), Allan Åkerlind (m), Ralf Lindström (s), Lars-Åke Larsson (s), Gullan Lindblad (m), Elis Andersson (c), Margo Ingvardsson (vpk), Nils-Olof Gustafsson (s), Barbro Nilsson i Visby (m), Gunhild Bolander (c), Inger Hestvik (s), Margareta Hemmingsson (s) och Rune Backlund (c).

Reservation

En ettårig samordningstid (mom. 2)

Nils Carlshamre, Allan Åkerlind, Gullan Lindblad och Barbro Nilsson i Visby (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 3 som börjar med "Med hänsyn" och slutar med "och 1070" bort ha följande lydelse:

Med hänsyn till att den nyligen tillkallade utredningen har till uppgift att pröva förutsättningarna för såväl en ökad samordning mellan sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen som en förenklad och förbättrad administration av ärendena, vilket bör kunna leda till kortare handläggningstider, anser utskottet att någon riksdagens åtgärd inte är påkallad med anledning av motionerna 1184, 1576 och 1070. Däremot anser utskottet att bestämmelserna i lagen om arbetsskadeförsäkring och lagen om statligt personskadeskydd kan ändras så att samordningstiden med sjukförsäkringen blir ett år utan att resultatet av utredningsarbetet behöver avvaktas. Regeringen bör därför snarast lägga fram förslag härom till riksdagen. Det anförda bör med bifall till motion 2226 ges regeringen till känna.

dels att utskottet under moment 2 bort hemställa

2. beträffande *en ettårig samordningstid*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84:2226 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande (moment 3)

Margó Ingvardsson (vpk) anför

Översynen av arbetsskadeförsäkringen har såsom framgår av utskottsbetänkandet till syfte att kartlägga och bedöma bl. a. handläggningen av arbetsskadeärenden vad avser väntetider, tillgång till yrkesmedicinsk expertis, förbättrad utbildning för handläggare vid försäkringskassorna och förbättrade arbetsplatsutredningar. Jag delar utskottets mening att en förenklad och förbättrad administration bör kunna leda till kortare handläggningstider och jag förutsätter att utredningsarbetet ger till resultat att beslut i arbetsskadeärenden normalt kan fattas inom sex månader från anmälningsdagen.